

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Praeceptum Karoli Magni de institutione episcopatum per Saxoniam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

Post superiora capitula sequuntur in vetustissimo codice MS. Longobardico bibliothecae Thuanae duo sequentia, cum hoc titulo.

ITEM DE REBUS ECCLESIARVM.

I. **V**olumus ut qui aliqui per testes exinde quaecunque rem tollere voluerit, per quinque vel septem testimonia dicant suum testimonium, & sic tollantur quaecunque rem. quia testamento quod Romani faciunt firmum non possit nisi per quinque aut per septem confirmatur.

II. Item de thesauro quod subter ter-

ram invenitur inventus fuerit in terra Ecclesiarum, tertia ad partem Episcopi revocetur. Et si aliquod Langobardus aut qualibet homo propria spontanea voluntate cavaverit, & aliqui ei dominus dederit in propria sua quarta portione, exinde tollantur, & ille verò tres portiones ad nos perveniat, & de verbo nostro ut nullus praesumat aliter facere.

PRÆCEPTVM DE INSTITVTIONE
EPISCOPATVVM PER SAXONIAM

Datum anno Christi DCCLXXXIX.

Praeceptum quod sequitur de institutione & finibus episcopatus Bremensis unum est ex variis exemplaribus quae Karolus Magnus scribi fecit cum Saxoniam, quam Christi imperio nuper adiecerat, in octo dioceses divisit, ut patet ex libro primo historiae ecclesiasticae Adami Bremensis. Is enim, cum dixisset Karolum, postquam Saxoniam in provinciam redegerat, in octo eam episcopatus divisisse, demum addit: Cujus exemplar divisionis, quod ex praeepto Regis in Bremensi Ecclesia servatur, his cognosci potest verbis. Tum subiungit praeeptum de institutione episcopatus Bremensis. Praeeptum de fundatione episcopatus Verdensis, quod est alterum istius divisionis exemplar, nuper in lucem prodit beneficio Ioachimi Iohannis Maderi, sed corruptum & interpolatum in aliquor locis. Nobis satis visum fuit ad institutum nostrum, unum divisionis illius exemplar proferre.

IN nomine Domini & Salvatoris nostri Iesu Christi. Karolus divina ordinante providentia Rex. Si Domino Deo exercituum succurrente in bellis victoria potiti sumus, in illo, & non in nobis, gloriamur, & in hoc seculo pacem & prosperitatem & in futuro perpetuae mercedis retributionem nos promereri confidimus. Quapropter noverint omnes Christi fideles quod Saxones, quos à progenitoribus nostris ob suae pertinaciam perfidiae semper indomabiles ipsique Deo & nobis tamdiu rebelles quousque illius, non nostra, virtute ipsos & bellis vicimus & ad

Tom. I.

baptismi gratiam Deo annuente perduximus, pristinae libertati donatos, & omni nobis debito censu solutos, pro amore illius qui nobis victoriam contulit, ipsi tributarios & subjugales devotè addiximus, videlicet ut qui nostrae potestatis jugum haecenus ferre detrectaverunt, victi jam, Deo gratias, & armis & fide Domino & Salvatore nostro Iesu Christo & sacerdotibus ejus, omnium suorum jumentorum & fructuum totiusque culturae decimas ac nutriturae divites ac pauperes legaliter constricti persolvant. Proinde omnem terram eorum antiquo Romanorum more in

Qij

provinciam redigentes, & inter Episcopos certo limite determinantes, septentrionalem illius partem, quae est piscium uberitate ditissima, & pecoribus alendis habetur aptissima, pio Christo & Apostolorum suorum principi Petro pro gratiarum actione devotè obtulimus, sibi que in Vvigmodia in loco Bremon vocato super flumen Vvirrahā Ecclesiam & episcopalem statuimus cathedram. Huic parochiae decem pagos subiecimus, quos etiam abjectis eorum antiquis vocabulis & divisionibus in duas redeimus provincias, iis appellantes nominibus, Vvigmodiam & Lorgoe. Insuper ad praefatae constructionem Ecclesiae in supradictis pagis septuaginta mansos cum suis colonis offerentes totius hujus parochiae incolas, decimas suas Ecclesiae suoque provisorii fideliter persolvere hoc nostrae majestatis praepcepto jubemus, donamus, & confirmamus. Adhuc etiam summi Pontificis & universalis Papae Adriani praepcepto, necnon & Mogontiacensis Episcopi Lullonis omniumque qui affuere Pontificum consilio, eandem Bremonensem Ecclesiam cum omnibus suis appendiciis Vvillehado probabilis vitae viro coram Deo & sanctis ejus commissimus: quem etiam primum ejusdem Ecclesiae III. Idus Iulij consecrari fecimus Episcopum, ut populis divini semina verbi secundum datam sibi sapientiam fideliter dispensando, & novellam hanc Ecclesiam canonico ordine & monasteriali competentia utiliter instruendo, interim plantet & riget quousque precibus sanctorum suorum exoratus incrementum det omnipotens Deus. Innotuit etiam idem venerabilis vir serenitati nostrae eam quam diximus parochiam, propter barbarorum infestantium pericula seu varios eventus qui in ea solent contingere, ad sustentacula sive stipendia Dei servorum mihi militantium Deo minime sufficere posse. Quamobrem quia Dominus omnipotens in gente Fresonum, sicut & Saxonum, ostium fidei aperuit, partem praenominatae regionis, videlicet Fresiae, quae contigua huic parochiae esse dinoscitur, eidem Bremonsi Ecclesiae suoque pro-

visori Vvillehado Episcopo ejusque successoribus perpetualiter delegavimus retinendam. Et quia casus praeteritorum nos cautos faciunt in futurum, ne quis, quod non optamus, aliquam sibi in eadem diocesi usurpet potestatem, certo eam limite fecimus terminari, eique hos terminos, mare Oceanum, Albiam fluvium, Liam, Steinbach, Hafalam, Vvirmarcham, Sneidbach, Ostam, Mulinbach, motam paludem quae dicitur Sigefrudesmor, Quistinam, Chessemmor, Afschbroch, Vvillebroch, Bivernam, Vvertam, iterumque Ostam, ab Ostam verò usquequo perveniat ad paludem quae dicitur Caldenbach, deinde ipsam paludem usque in Vvempnam fluvium, à Vvempna verò Bicinam Farstinam usque in Vvirrahā fluvium, dehinc ab orientali parte ejusdem fluminis viam publicam quae dicitur Hessevveg, Sturmegoë & Lorgoe determinantem Sechbasam, Alapam, Caldhovva, iterumque Vvirrahā, ex occidentali autem parte viam publicam quae dicitur Folevvego, Derve & Lorgoe dividendam usque in Huntam flumen, deinde ipsum flumen, & Amrivum lucum silvestrem, quem incolae loci Vvildloch nominant, Finolam, Vvaldefnoer, Berrepol, Eddenriad paludem Emisgoë & Ostergoë determinantem, Brustlacho, Biberlach, iterumque mare, firmos & intrangressibiles circumscribi iussimus. Et ut hujus donationis ac circumscriptionis auctoritas nostris futurisque temporibus Domino protegente valeat invulsa manere, manu propria subscripsimus, & anuli nostri impressione signari iussimus.

Signum Domini Karoli Regis invictissimi.

Hildebaldus Archiepiscopus Coloniensis & sacri palatii Capellanus recognovi.

Data II. Idus Iulij anno dominicae incarnationis DCCCLXXXIX. Indictione XII. anno autem regni Domni Karoli XXI.

Actum in Palatio Nemetensi feliciter. Amen.

